

GUIA **empremtaCO⁴**

1a part_
Descripció
del projecte

1. Una finestra a la guia

2. Introducció a l'eCO⁴

- 2.1. Reptes de futur per afrontar els problemes del present
- 2.2. Importància de l'acció educativa per generar un canvi de model
- 2.3. L'eCO⁴, una iniciativa per donar resposta als reptes de futur a través de l'acció educativa

3. Descripció del projecte

- 3.1. Què és l'eCO⁴?
- 3.2. Què ens proposem?
- 3.3. Quins objectius i reptes ens proposem?
- 3.4. Com ho fem?
- 3.5. Per què és un projecte d'ApS?
- 3.6. Com hi participem?
- 3.7. Com ens organitzem?
- 3.8. Què és l'eCOmetre?
- 3.9. Voleu posar-vos en joc?

índex

* Referències bibliogràfiques

Annexos

1 UNA FINESTRA A LA GUIA

Amb **aquesta guia** volem presentar el projecte eCO⁴ a educadors i educadores d'àmbits formals i no formals que tinguin interès a participar-hi, però també pretenem donar suport al personal educatiu que ja estigui portant-lo a terme.

Podeu consultar la guia en la seva totalitat o només algun dels apartats segons els vostres interessos. Aquesta primera part de la guia, "**Descripció del projecte**", pretén definir el projecte. També podeu consultar la segona part de la guia, "**Posa't en joc**", que se centra en aspectes pràctics de com aplicar el projecte.

El nom complet del projecte és **empremta CO⁴**, tot i que sovint l'anomenem **eCO⁴**. Es va iniciar el 2020 i les entitats impulsores són Justícia i Pau, les Escoles Natzaret i la Universitat Internacional de Catalunya. Disposa del suport de l'Ajuntament de Barcelona i d'un **web** per facilitar recursos i ser un lloc d'intercanvi.

L'eCO⁴ pretén aconseguir un model cooperatiu d'educació per als objectius de desenvolupament sostenible (ODS) per impulsar l'ecologia integral i la justícia global que generi una **empremta CO⁴** (**CO**nsciència, **CO**herència, **CO**mpromís i **CO**nstància) en el jovent, en els seus centres i entitats, i en la ciutadania.

Per això, es plantegen els **objectius** següents:

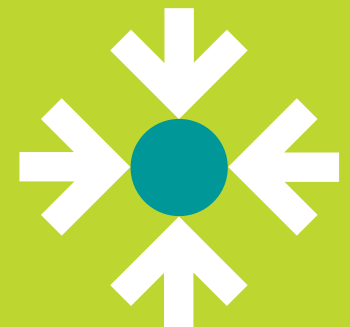
Incrementar la consciència, la coherència, el compromís i la constància del **jovent** perquè generi canvis en el seu estil de vida cap a la reducció de la petjada ecològica i una major implicació en la transformació social.

Incrementar la consciència, la coherència, el compromís i la constància dels **centres educatius i entitats** per reduir la petjada ecològica, tant en el vessant ecològic com en el social i econòmic; també augmentar l'intercanvi d'experiències, reflexió i debat entre el jovent que els integra. Així, s'incrementa el nombre de centres i entitats que adopten un model d'educació per a l'ecologia integral i la justícia global i que fan xarxa per cooperar en l'educació per als ODS.

Posar a l'abast de la **ciutadania** eines que facilitin orientacions per reduir la petjada ecològica i incrementar la implicació en la transformació social.

No volem canviar tan sols petits hàbits quotidians. Volem incidir en les causes profundes que generen els reptes socials i mediambientals i que afecten els valors, les creences i la cosmovisió de les

persones i de la societat. Per això, ens plantejem **quatre reptes** per portar a terme una acció educativa que generi **canvis personals i comunitaris, profunds i permanents**:

CO **nsciència**

/ una nova mirada atenta a la realitat; una altra manera d'entendre el món que provoca un canvi de mentalitat i de cosmovisió; obrir els ulls però també el cor per deixar enrere la indiferència.

CO **herència**

/ un estil de vida amb els valors de la cultura de la pau i de la cura; una resposta personal eficaç i decidida.

CO **mpromís**

/ un canvi social per implicar-se en els processos de transformació socioambiental col·lectius.

CO **nstància**

/ canvis personals i col·lectius profunds i permanents gràcies a un procés de creixement continuat que generi resiliència i permanència.

Com es porta a la pràctica?

A través d'una pràctica educativa transformadora, l'**aprenentatge-servei (ApS)**, que inclou dinàmiques d'acció-reflexió compartides, que va configurant una xarxa de jovent compromès amb la justícia global i l'ecologia integral, tot involucrant els centres i entitats, l'entorn proper i les institucions que prenen decisions.

ApS

Convidem el jovent, els centres i entitats i les persones que en són responsables a integrar-se en aquesta xarxa per **fer un món més just i sostenible!**

2

INTRODUCCIÓ A L'eCO⁴

2.1. Reptes de futur per afrontar els problemes del present

La societat actual ha d'encarar reptes socials i mediambientals per frenar les greus desigualtats, la vulneració sistemàtica dels drets humans, les situacions de conflictivitat creixent, els grans corrents migratoris, la degradació planetària i l'esgotament de recursos.

Plantegem superar aquests **problemes** aconseguint unes **fites** determinades:

Problema

Les pràctiques econòmiques i financeres que impedeixen l'accés als recursos en igualtat de condicions generen treballs precaris, abusos de poder i exclusió.

La petjada ecològica que generen els models extractivistes, intensius, globalitzats i consumistes.

Les desigualtats de gènere en tots els àmbits, amb una incidència especial pel que fa a la violència masclista.

Les greus injustícies i desigualtats que pateixen les persones que es veuen forçades a migrar.

Les desigualtats que suposa una societat no inclusiva i exclouent, sobretot pel que fa a persones amb especial vulnerabilitat com poden ser les persones amb diversitat funcional.

Fita

Potenciar en el jovent, els centres, les entitats i la ciutadania una economia i unes finances responsables i solidàries, promovent pràctiques cooperatives i propiciant la denúncia de les injustícies per avançar cap a la justícia econòmica.

Impulsar estils de vida i formes de consum alternatius sobre la base de la sostenibilitat mediambiental, social i econòmica per avançar cap a la justícia ambiental.

Promoure la corresponsabilitat en la cultura de la cura, la participació activa de les noies als espais de presa de decisions i la denúncia de tota mena de violència masclista per avançar cap a la justícia de gènere.

En els centres i entitats, aprofundir en l'educació en els drets humans, especialment els drets de la infància, i promoure la interrelació i el treball conjunt amb persones joves migrades per afavorir el coneixement mutu i cultivar els valors de la interculturalitat i la interconviccionabilitat per avançar vers la justícia social.

Estimular l'educació per a una societat inclusiva, promoure pràctiques que incloguin persones que pateixen situacions discriminatòries i propiciar la denúncia de les injustícies que pateixen.

Les **causes** sistèmiques que generen aquestes injustícies socials i ambientals, tant en l'àmbit local com global, es troben en el **model sociopatriarcal i tecnoeconòmic** dominant. És un model que s'arrela en una cosmovisió antropocèntrica, egocèntrica i androcèntrica, que situa erròniament la humanitat en el centre de l'univers, l'interès individual per sobre del de la comunitat i l'home per sobre de la dona. Es tracta d'un model definit per aquestes premisses:

- Un concepte de *progrés* associat exclusivament a l'economia i la tècnica.
- El paradigma d'un creixement il·limitat que no té en compte els límits planetaris i destrueix els equilibris ecosistèmics que sustenten la vida.
- Uns models determinats de producció, distribució, gestió i consum que se centren exclusivament a obtenir el major guany econòmic possible en detriment de les persones, del bé comú i la sostenibilitat i salut planetària.
- Un mercat de treball exclouent que veu les persones com a objectes de la màquina productiva, les classifica segons la seva funció per al benefici econòmic i procura sempre el mínim cost per obtenir el màxim benefici, cosa que genera grans bosses d'exclusió.
- Un sistema financer i comercial, basat en la competència lliure, que facilita que s'instauri la llei del més fort de manera que agreuja progressivament les desigualtats.
- Un desenvolupament tecnològic en mans de les grans economies que prioritzen el lucre propi en lloc del bé comú.
- Estructures polítiques febles sotmeses al poder econòmic, que actuen per interessos a curt termini i sovint són volubles a la corrupció.
- Una concepció patriarcal que relega la meitat de la població femenina a un segon terme en tots els plans, preveu la divisió de tasques per sexes i considera irrellevants els treballs de cura associats a la dona.
- Pautes de comportament social associades a un consumisme i un individualisme exacerbats.
- Una activitat frenètica i una multitud d'estímulos contradictoris que impedeixen la reflexió i la introspecció.

Aquesta cosmovisió hegemònica i aquest model es retroalimenten i ofereixen una forta resistència al canvi perquè se sustenten sobre **quatre punts febles** de la població que estan íntimament relacionats i es reforcen entre si:

Inconsciència

- ➔ Per desconeixement de situacions concretes injustes (locals o globals) i de qui-nes en són les causes i les conseqüències, però també de com, a través dels propis hàbits i estil de vida, s'hi pot contribuir.
- ➔ Per les conviccions que genera el sistema socioeconòmic dominant que reforça la cosmovisió hegemònica a partir d'estímuls múltiples i eficaços (publicitat, mitjans de comunicació, notícies enganyoses, etc.).
- ➔ Per una actitud negacionista, la manca d'interès i els prejudicis.
- ➔ Per manca de pensament crític i d'hàbits de reflexió.

Incoherència

- ➔ Per la por i la resistència al canvi.
- ➔ Pel cost que representa anar a contracorrent (econòmic, de temps, d'esforç, de trobar-se sol o sola...).
- ➔ Pels forts condicionants que imposa el mateix sistema.
- ➔ Per la manca de motivacions profundes personals.

Passivitat

- ➔ Per l'egocentrisme i poc sentit comunitari.
- ➔ Pel sentiment d'impotència.
- ➔ Pel desconeixement d'eines, instruments i camins per actuar.
- ➔ Per les dificultats de trobar suport i formar xarxa.
- ➔ Per condicionants pràctics (econòmics, de temps, d'aptituds...).

Inconstància

- ➔ Per cansament i manca de motivació.
- ➔ Per manca de resiliència.
- ➔ Per condicionants externs (obligacions, circumstàncies personals...).
- ➔ Per condicionants interns (caràcter, manera de ser...).

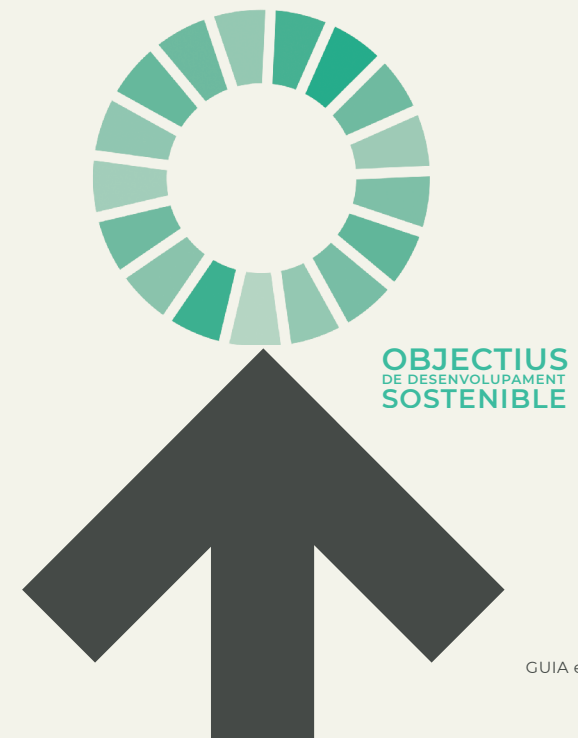

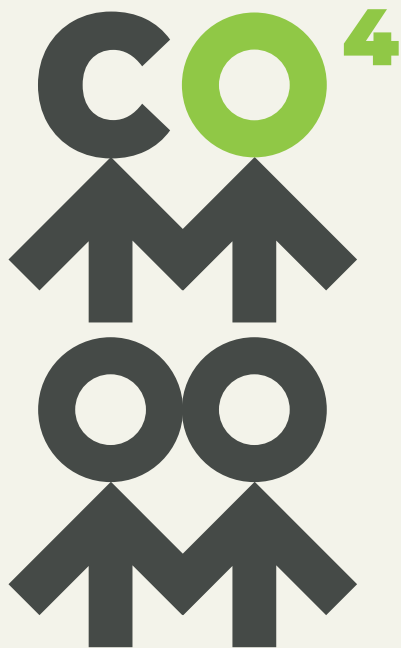
2.2. Importància de l'acció educativa per generar un canvi de model

Cal una implicació de les diferents instàncies educatives de l'educació formal i no formal per provocar un canvi real i consolidat. Actualment, els tipus d'accions educatives més freqüents són puntuals, superficials i atomitzades —sovint cada entitat va pel seu compte—, de manera que no comporten continuïtat en el canvi d'hàbits ni canvis en profunditat que generin consciència, coherència, compromís i constància.

Davant de la necessitat de posar en pràctica una acció educativa que generi el canvi de model, és a dir, que prepari el jovent per donar resposta als reptes individuals i col·lectius del món en què vivim, s'ha apostat fermament per una educació per als ODS. Per això, la UNESCO ha publicat la guia **Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible**, que proposa objectius, temes i metodologies per fer servir l'educació per al desenvolupament sostenible en l'aprenentatge dels ODS. Aquesta guia pretén visibilitzar la responsabilitat de l'educació i fomentar les competències de sostenibilitat entre el jovent d'educació formal i no formal perquè desenvolupin noves competències, actituds i conductes que ens condueixin a societats més justes i sostenibles.

Una educació de qualitat que sensibilitzi i capaciti exigeix passar de *l'ensenyament a l'aprenentatge*, “demana una pedagogia transformadora, orientada a l'acció, que fomenti l'aprenentatge autònom, la participació i la col·laboració, l'orientació als problemes, la interdisciplinarietat i la transdisciplinarietat i la vinculació de l'aprenentatge formal i l'informal. Només aquests plantejaments pedagògics faran possible el desenvolupament de les competències clau necessàries per promoure el desenvolupament sostenible” (UNESCO, 2017, p. 7).

2.3. L'eCO⁴, una iniciativa per donar resposta als reptes de futur a través de l'acció educativa

El projecte, a més de dur a terme accions concretes encaminades al canvi de model, va adreçat sobretot a propiciar un canvi de cosmovisió i a revertir aquests punts febles. Es pretén empoderar la població i crear les condicions adequades que permetin una **acció decidida** per l'ecologia integral i la justícia global.

L'Empremta CO⁴ vol ser una empremta en joves, centres, entitats i xarxes perquè es potenciïn entre si. Es tracta de donar-se suport mútuament en les fortaleses per ajudar a fer passos més enllà del que s'està fent en l'actualitat. Es fa possible un **treball en xarxa** extens perquè cada grup fa aportacions que s'ofereixen a la ciutadania a través del web. D'aquesta manera, uns altres grups es beneficien de les experiències compartides per fer autodiagnosi i per fer servir com a model.

Tothom pot sentir aquest treball en xarxa com a propi perquè tothom hi pot aportar, tothom hi pot accedir i tothom se'n pot enriquir. S'aprofiten les mateixes iniciatives educatives que es porten a terme per generar canvis en profunditat, empoderar el jovent i crear una xarxa que aplega la pluralitat juvenil per incidir en aquelles persones, centres o entitats que necessiten una empenta.

3

DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

3.1. Què és l'eCO4?

És una xarxa de grups de joves de diferents centres educatius i entitats (escoles, instituts, universitats, espais, casals, entitats, ONG...) que cooperen en l'educació per als ODS per impulsar l'ecologia integral i la justícia global.

El projecte promou un procés de canvi que ens porti a anar més enllà de les petites accions puntuals fins aconseguir una veritable cultura de la cura de les persones i del planeta.

justícia global

Entenem la justícia global com aquella que parteix de la dignitat inherent a tota persona humana i que suposa la defensa de la igualtat de drets de totes les persones i de tots els pobles. Qüestiona el model socioeconòmic actual fent incidència en estructures polítiques, econòmiques i socials per transformar les relacions de poder, eliminar la violència i defensar la sostenibilitat del planeta.

ecologia integral

Entenem l'ecologia integral com una actitud ecològica radical que vol lluitar per un canvi de les cosmovisions més profundes i arrelades que sostenen la civilització actual (antropocentrisme, egocentrisme, androcentrisme, tecnolatria, superficialitat...) i porten a una progressiva degradació social i ambiental. Suposa un canvi vers una humanitat unida que sap que forma part de la natura i és conscient d'allò que rep i que cal lliurar a les generacions futures: una perspectiva que mena a la cultura de l'agraïment, de la cooperació, de la pau i de la cura.

El projecte vol generar:

- ➔ Una **xarxa plural de jovent** (conscient, coherent, compromès i constant) que vetlla per l'ecologia integral i la justícia global.
- ➔ Canvis de **mentalitats i cultura**.
- ➔ Un **treball cooperatiu** amb voluntat de servei que es plasma en el lloc **web** que posa a disposició de la ciutadania materials i experiències per crear xarxa al voltant de l'ecologia integral i la justícia global. Aquest web incorpora l'**eCometre**, un instrument d'autodiagnosi per mesurar el grau de consciència, coherència, compromís i constància pel que fa a l'ecologia integral i la justícia global; conjuntament amb l'autodiagnosi, també serveix per proporcionar eines que facilitin els passos que cal seguir.

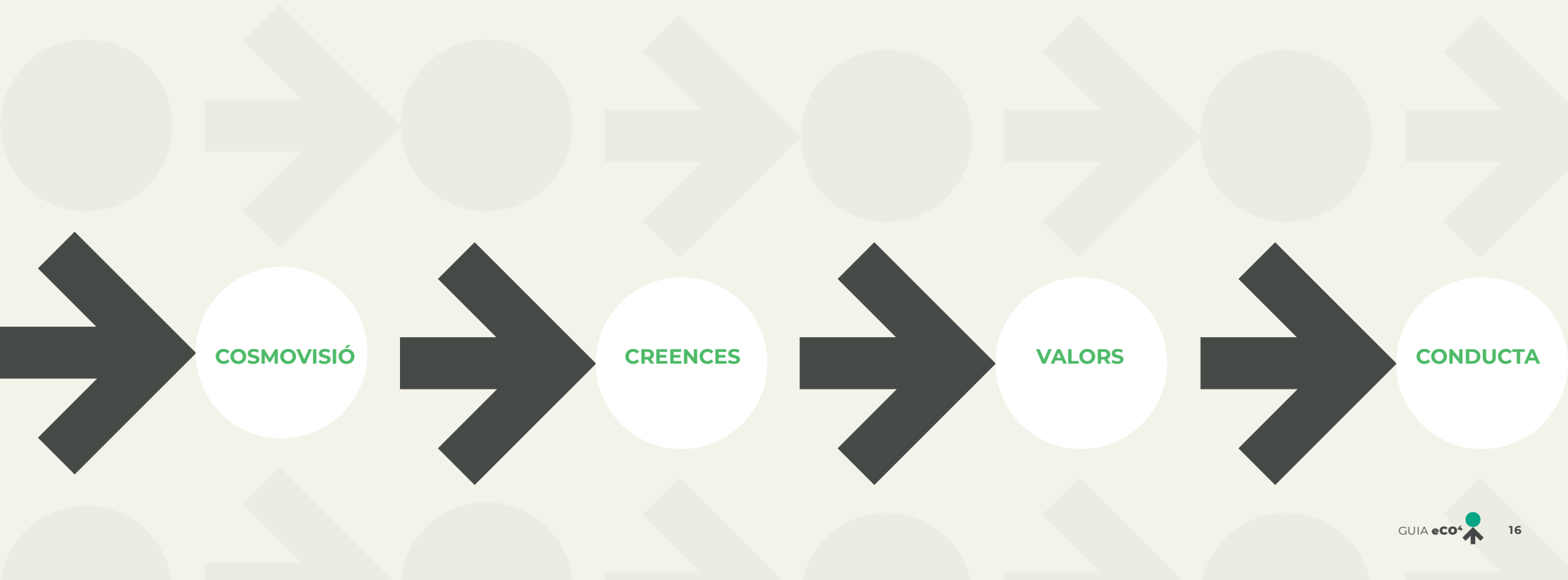
3.2. Què ens proposem?

Volem deixar enrere la cultura de la **petjada de CO₂** que comporta la degradació de la humanitat i del planeta.

Volem deixar la nostra **empremta CO⁴** per construir un món més just i sostenible, que vetlli per l'equilibri natural i el desenvolupament humà integral des d'una mirada positiva i esperançada.

Volem incidir en les causes profundes que generen els reptes socials i mediambientals a què ens enfrontem. Per fer-ho, no ens podem quedar només en la punta de l'**iceberg** i canviar tan sols

petits hàbits quotidians. Per aconseguir el pas de la petjada de CO₂ a l'empremta CO⁴, cal transformar la nostra **cosmovisió, creences, valors i conducta**: cal generar canvis en la manera de pensar i de veure el món que ens portin a conviure en harmonia i a respectar la nostra casa comuna, el planeta.

Petjada CO₂

Egoista, individualista, consumista, explotadora, frenètica, insensible, passiva, tancada, superficial, agressiva, excloent...

Tenir per sobre de ser.
 Desig propi damunt del bé comú.
 Competitivitat i llei del més fort.
 Plaer momentani i superficialitat.
 Profit personal i impulsivitat.
 Confrontació.

Natura: recurs a explotar.
 Creixement il·limitat.
 Desenvolupament tecnoeconòmic.
 Cultura d'autosuficiència, indiferència i descart.
 Cultura de l'agressivitat i la por.
 Benestar: possessions materials.

Antropocèntrica: la humanitat és el centre de l'univers, deslligada de la natura.
 Egocèntrica: interès individual per sobre del de la comunitat.
 Androcèntrica: la "masculinitat autosuficient" per sobre de la "feminitat vulnerable".

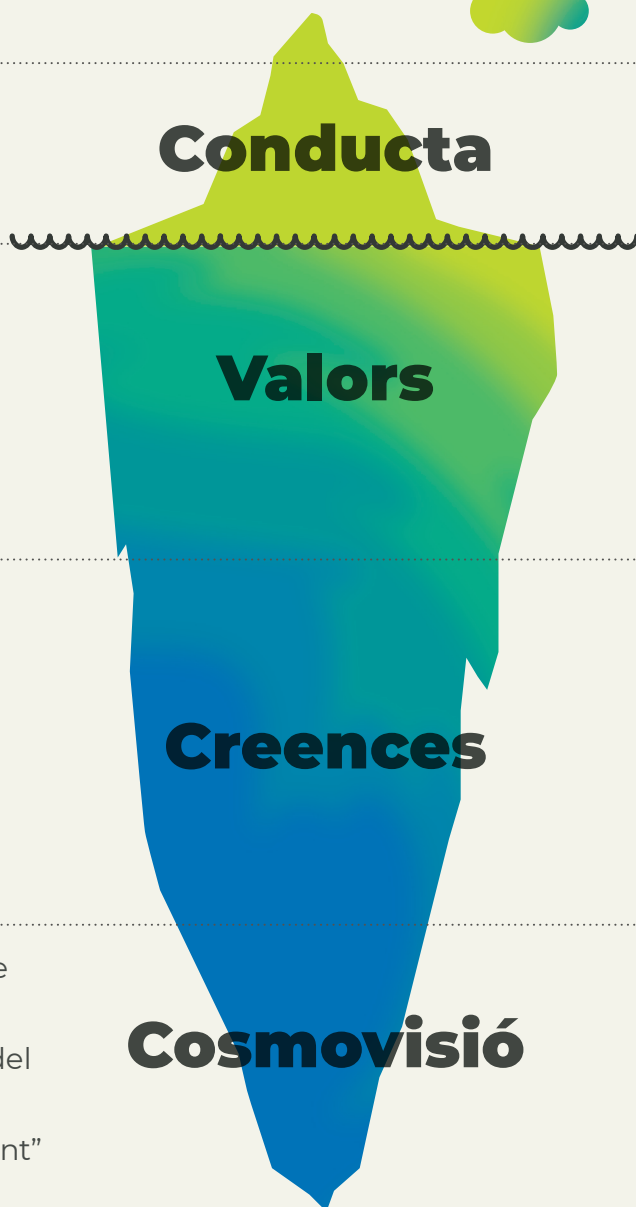
Empremta CO₄

Generosa, fraternal, sòbria, responsable, solidària, reflexiva, sensible, compromesa, oberta, transcendent, dialogant, inclusiva...

Ser per sobre de tenir.
 Bé comú com a part del desig propi.
 Relacions interpersonals fraternes.
 Connexió entre natura, pau i llibertat interior.
 Gratuïtat i contemplació.
 Cooperació i suport mutu.

Natura: do a protegir i bé a compartir.
 Equilibri harmònic i interconnexió.
 Desenvolupament integral.
 Cultura de la vulnerabilitat i la cura.
 Cultura del diàleg i la pau.
 Benestar: pau interior i creixement personal.

Ecodependent: humanitat agraïda, descentrada i part de la natura.
 Interdependent: humanitat global que prioritza el bé comú.
 Ecofeminista: centrada en la cura de les persones i de la casa comuna.

3.3. Quins objectius i reptes ens proposem?

L'objectiu **principal** és aconseguir un model cooperatiu d'educació per als ODS per impulsar l'ecologia integral i la justícia global que generi una **empremta CO⁴** en el jovent, en els seus centres i entitats i en la ciutadania. Volem originar una xarxa plural de grups de joves conscients, coherents, compromesos i constants en la lluita contra la degradació ambiental, l'exclusió, la desigualtat i la injustícia, aixoplugats per centres educatius i entitats que cooperen en l'educació per als ODS.

Pretenem assolir aquest objectiu principal mitjançant diversos **objectius específics**:

- ➔ Incrementar la consciència, la coherència, el compromís i la constància del **jovent** i generar **canvis** en el seu estil de vida que suposin una reducció de la seva petjada ecològica i una major implicació en la transformació social.
- ➔ Augmentar l'intercanvi d'experiències entre centres i entitats i incrementar els espais de **reflexió i debat** entre el personal educatiu per avançar en les seves pràctiques en educació per als ODS, a través del web.
- ➔ Augmentar la **consciència**, la **coherència**, el **compromís** i la **constància** dels centres i entitats educatius pel que fa a les **pràctiques** encaminades a la reducció de la seva petjada ecològica, a una gestió econòmica responsable, a la participació activa de les noies als espais de presa de decisions i a facilitar la interrelació i el

treball conjunt amb persones amb diversitat funcional, migrades i allunyades de les seves experiències i formes d'entendre el món.

- ➔ Incrementar el nombre de centres i entitats educatius que adopten un **model d'educació** per a l'**ecologia integral** i la **justícia global** que va més enllà d'accions puntuals per canviar alguns hàbits i maneres de fer i incideix en les causes profundes que generen un estil de vida concret (conviccions, prejudicis, motivacions, creences...), utilitzant les orientacions de les guies i material visual elaborat.
- ➔ Incrementar el nombre de centres i entitats que fan **xarxa** per cooperar en l'educació per als ODS i promoure accions per ajudar a assolir-los.
- ➔ Posar a l'abast de la **ciutadania eines** que generin consciència, qüestionin la coherència, despertin el compromís, refermin la constància i facilitin orientacions per reduir la petjada ecològica i incrementar la implicació en la transformació social.

Treballem la cooperació per a l'ecologia integral i la justícia global, entesa com la justícia econòmica, la justícia ambiental, la justícia de gènere i el dret a migrar, a desplaçar-se i al refugi.

Defensem la cooperació a través d'aquestes accions:

Justícia econòmica

- ➔ Promoció de pràctiques econòmicament responsables en els espais educatius d'incidència i entre la ciutadania.
- ➔ Promoció de l'economia cooperativa i altres models econòmics que tenen com a objectiu el bé comú, la banca ètica, el consum responsable i les iniciatives de comerç just.
- ➔ Denúncia del treball precari i els abusos de les empreses transnacionals o de determinats grups d'interès.
- ➔ Impuls de l'educació en economia amb visió de justícia global en els centres i entitats.

Justícia ambiental

- ➔ Promoció d'accions adreçades a la reducció de la petjada ecològica.
- ➔ Promoció de models de producció, distribució i consum alternatius sobre la base de la sostenibilitat mediambiental, social i econòmica.
- ➔ Denúncia dels impactes negatius dels models extractivistes devastadors.
- ➔ Impuls de l'educació per a l'ecologia integral en els centres i entitats.

Justícia de gènere

- ➔ Promoció de la paritat, la corresponsabilitat en el treball de cures i la participació activa de les noies als espais de presa de decisions.
- ➔ Promoció de models alternatius d'empoderament de les dones en diferents àmbits.
- ➔ Denúncia de la injustícia social que representen les desigualtats de gènere en tots els àmbits, amb especial menció de la violència masclista.
- ➔ Aprofundiment en el model coeducatiu dels centres i entitats.

Dret a migrar, a desplaçar-se i al refugi

- ➔ Promoció de la interrelació i el treball conjunt amb jovent migrat per afavorir el coneixement mutu.
- ➔ Millora del coneixement i la informació entre la ciutadania sobre la situació i el dret de les persones migrants, desplaçades i refugiades per ajudar a canviar percepcions i actituds.
- ➔ Promoció de les organitzacions que treballen per garantir la mobilitat segura i l'acollida de les persones en contextos de conflictes bèl·lics, crisis ambientals i econòmiques, o persecucions.
- ➔ Denúncia de les injustícies i desigualtats greus que pateixen les persones migrants.
- ➔ En els centres i entitats, aprofundiment en l'educació en els drets humans, especialment els drets de la infància.

Justícia social

- ➔ Disminució de les barreres a l'aprenentatge i a la participació educativa, laboral i social de totes les persones, amb diversitat funcional o sense, i mobilització de recursos per donar suport a l'aprenentatge i la participació de tothom.
- ➔ Millora del coneixement i la informació entre la ciutadania sobre la situació i el dret de les persones amb especial vulnerabilitat, com ara les persones amb diversitat funcional, per ajudar a canviar percepcions i actituds.
- ➔ Promoció de les organitzacions que treballen per garantir la inclusió social i educativa de totes les persones i reduir l'exclusió.
- ➔ Denúncia de les injustícies i desigualtats greus que pateixen alguns col·lectius determinats, especialment les persones amb diversitat funcional.
- ➔ En els centres i entitats, aprofundiment en l'educació en els drets humans, especialment els drets de les persones que formen part de col·lectius amb vulnerabilitat especial.

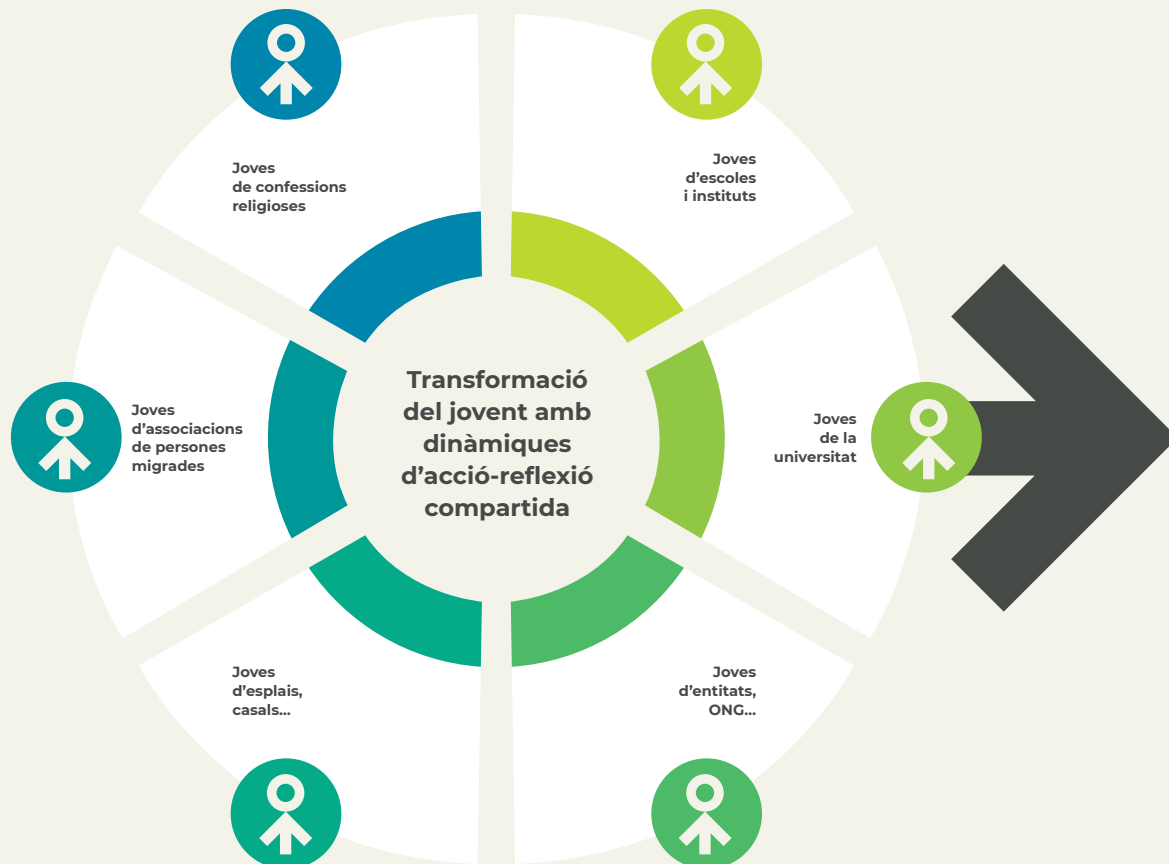
Blocs de continguts que abordem

Els blocs de continguts a abordar són els que formen part de la realitat quotidiana del jovent (alimentació, indumentària, mobilitat, lleure...) que generen un gran impacte ambiental, provoquen greus desigualtats socials, tenen una incidència important en les persones amb diversitat funcional i des d'una perspectiva de gènere, generen conflictes i situacions que forcen les persones a desplaçar-se i, al mateix temps, són font de discriminació en col·lectius de persones migrants i refugiades.

Es concreten quatre blocs de continguts per treballar amb el jovent: **alimentació, habitatge, indumentària i aspecte personal, i mobilitat i oci**. Amb caràcter orientatiu, a l'**annex**, es recullen diferents aspectes a tractar des de l'àmbit de la ciutadania i des de l'àmbit socioambiental global.

3.4. Com ho fem?

Utilitzem l'ApS per generar dinàmiques d'acció-reflexió compartida entre jovent de diferents edats i circumstàncies que el transformi i acabi incidint en els mateixos centres i entitats, en el seu entorn proper i en les institucions que prenen decisions.

- ➔ **Incidir en els centres/entitats:**
 - Qüestionant pràctiques poc coherents.
 - Fent propostes de canvi.
 - Generant canvis en el mateix model educatiu.
- ➔ **Incidir en l'entorn proper (família, amistats, centres/entitats, barri...):**
 - Interpellant.
 - Posant en evidència pràctiques poc sostenibles i insolidàries.
 - Donant a conèixer pràctiques alternatives.
 - Promovent accions ecosolidàries conjuntes.
- ➔ **Incidir en les administracions:**
 - Denunciant situacions de vulneració de drets.
 - Fent pressió per revertir aquestes situacions.

Es basa en l'**empoderament del jovent** com a agent per promoure la responsabilitat de la ciutadania vers la justícia global i l'ecologia integral. Significa una garantia de canvi de present i de futur, tal com evidencia l'augment de moviments juvenils que reclamen un món més just i sostenible.

L'**ApS** és una **pràctica educativa transformadora** i està considerada una metodologia adequada per enfortir el potencial de les persones per exercir una ciutadania crítica, conscient, activa i responsable (Puig et al., 2015). Es tracta d'un enfocament que promou un aprenentatge de tipus **experiencial**, vivencial i que dedica la seva atenció a una **necessitat** real (Vázquez Verdera, 2015).

Se sustenta en processos de **reflexió-acció** en què el jovent, amb conviccions i experiències diverses, tingui un paper protagonista; això permet que incideixi en aspectes que impliquen una transformació en profunditat capaç de generar canvis de cosmovisió, idiosincràsia i d'estil de vida i impulsar motivacions intrínseques i compromís social.

Finalment, proposem l'**eCOmetre**, un **instrument de diagnosi** per identificar el camí recorregut de la petjada a l'empremta i mesurar el grau de consciència, coherència, compromís i constància amb un potencial important per avaluar si l'educació ha estat transformadora. Com que, a més, incorpora elements que ajuden a traçar camins per avançar, pot ser una eina valuosa per evitar que els canvis siguin superficials i anecdòtics i aconseguir que esdevinguin profunds i persistents.

Així doncs, es tracta d'una iniciativa que permet impulsar la responsabilitat global vers la justícia global des del jovent.

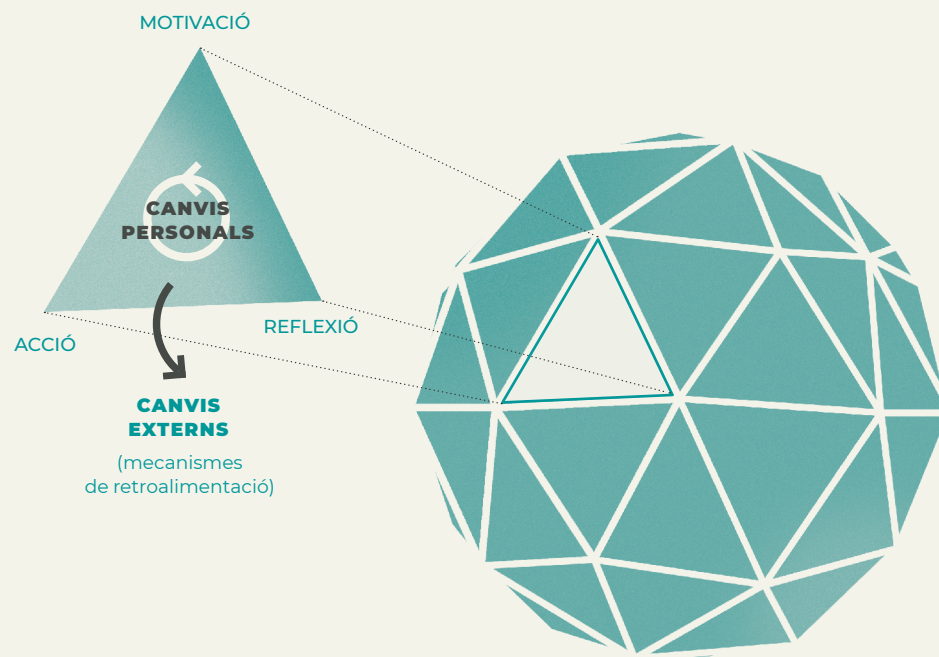
Si voleu saber-ne més, consulteu l'apartat **3.8**.

Quins són els mecanismes de canvi?

El mecanisme de canvi està basat en dues dinàmiques que es retroalimenten:

Dinàmiques per al canvi personal, basades en el triangle motivació-reflexió-acció, que té la capacitat de retroalimentar-se perquè, en generar petits canvis en l'àmbit personal i petits canvis a l'entorn, renova la motivació i inicia una roda que es va ampliant progressivament. Això és possible perquè la motivació es va fent més forta i passa progressivament de ser extrínseca a ser intrínseca, la reflexió s'aprofundeix a mesura que s'amplia el coneixement propi i de l'entorn, i l'acció va guanyant potència.

Dinàmiques per al canvi col·lectiu, fruit de la unió dels processos de motivació-reflexió-acció de moltes persones. Quan diverses persones, unides per una mateixa motivació, fan un procés de reflexió-acció conjunt, es reforcen mútuament perquè la motivació s'enforteix i la reflexió i l'acció adquireixen molta més potència. Aquest fet torna a provocar més motivació personal i col·lectiva i va ampliant les possibilitats de reflexió-acció personal i col·lectiva. Això possibilita que es puguin vèncer les inèrcies i crea una roda capaç d'incorporar progressivament moltes altres persones, amb la particularitat que, com més persones hi ha, menor és la resistència i més fàcil és avançar.

La mateixa descripció d'aquest mecanisme indica que, per generar-lo, és molt important la tutela dels **primers passos** perquè és quan els processos de motivació-reflexió-acció són més febles, quan hi ha menys persones implicades i quan costa més vèncer les inèrcies i resistències al canvi. Per això, la funció de l'eCO⁴ és aportar elements per poder vèncer les inèrcies inicials i generar processos d'acció-reflexió on el jovent és protagonista a través de projectes d'ApS.

3.5. Per què és un projecte d'ApS?

Com a projecte d'ApS, implica prestar un servei per atendre una necessitat i construir aprenentatges significatius a l'hora de portar-lo a terme.

Des de l'eCO⁴ es fa un **doble projecte d'ApS**:

- ➔ Aquell en què es facilita el **canvi en el centre i l'entorn**, en què els nois i les noies detecten que hi ha un repte, fan una acció, com ara una campanya de conscienciació per canviar la situació i assolir aquest repte. Aquest és el model més típic d'ApS.
- ➔ El jovent també participa en la **construcció de les eines compartides**; per exemple, aporta elements per construir el web i suggereix preguntes clau per elaborar l'eCOmetre. Per poder fer-ho, s'han hagut de documentar i de portar a terme processos de reflexió. La seva contribució a l'eCOmetre fa més ric aquest instrument i això redunda en benefici del canvi cultural que es pretén aconseguir amb la posada en pràctica. Aquest canvi cultural ocorre tant en l'àmbit personal com en l'entorn.

Aquest és el **servei** que s'ofereix:

- ➔ Fer tasques de sensibilització a altres joves a través de propostes i dinàmiques engrescadores, capaces de generar canvis profunds i permanents.
- ➔ Fer tasques d'incidència en l'entorn proper (família, centre, barri, ciutat) per generar canvis d'hàbits i de mentalitat vers un model social més just i sostenible.
- ➔ Col·laborar en iniciatives i campanyes socioambientals d'entitats que treballen per a la justícia global i l'ecologia integral.
- ➔ Col·laborar en l'elaboració de l'eCOmetre, un instrument que incorpora elements per a l'autodiagnòstic, proporciona orientacions, eines i materials per a la reflexió i per a l'acció i esdevé un mitjà per compartir iniciatives i experiències.

I aquests són els **aprenentatges** que s'adquireixen:

→ Àmbit lingüístic

- Implicació activa de forma reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i expressant opinions raonades.

→ Àmbit matemàtic

- Recull de dades, elaboració de taules i gràfics estadístics. Anàlisi de dades.

→ Àmbit socioambiental

- Recursos naturals i impactes mediambientals que genera l'activitat humana. Criteris per a un desenvolupament humà sostenible.
- Drets humans. Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació. Inclusió de les persones amb diversitat funcional.
- Globalització i desigualtats. Consumisme i mite del creixement il·limitat. Interrelació local-global. Migracions. Desenvolupament estrictament tecnoeconòmic per oposició al desenvolupament integral.
- Desenvolupament del pensament crític i formació d'un criteri propi sobre els problemes socioambientals més rellevants.
- Participació activa i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats vers un model de societat més solidària i sostenible.
- Compromís en la defensa del medi ambient, la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.

→ Àmbit personal i de valors

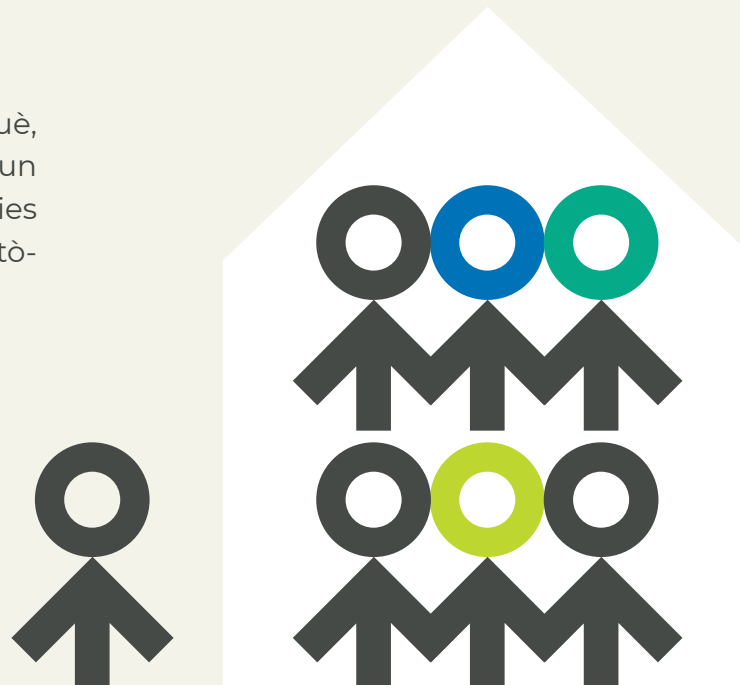
- Processos d'autoconeixement i d'autonomia en la presa de decisions. Assumpció de la responsabilitat dels propis actes, amb actituds ètiques i de defensa del bé comú.
- Anàlisi crítica de l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, econòmic, cultural). Identificació dels aspectes ètics de cada situació per donar-hi respostes coherents.
- Desenvolupament de la capacitat de qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i per consolidar el pensament propi.
- Desenvolupament del sentit de pertinença a una comunitat i de la cultura de la cura, actitud cívica, defensa del bé comú, esperit de cooperació, solidaritat...
- Actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences.
- Organització d'activitats de participació i de col·laboració per promoure actituds de compromís i de defensa dels drets humans i del medi ambient. Col·laboració en àmbits de cooperació i participació: voluntariat, ONG, centres d'assistència comunitària...
- Interiorització de la cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau. Models i exemples de la cultura de la pau. Resolució de conflictes des de la cultura de la pau.

➔ Àmbit digital:

- Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement.
 - Utilització d'aplicacions d'edició de textos, presentacions multimèdia, tractament de dades numèriques, edició d'imatge fixa, so i imatge en moviment per a produccions de documents i presentacions.
 - Participació en entorns de comunicació interpersonal i publicacions virtuals per compartir informació.
- Organització d'activitats en grup utilitzant eines i entorns virtuals de treball col·laboratiu.
 - Organització d'accions de ciutadania i de desenvolupament personal utilitzant els recursos digitals.
 - Utilització responsable de les TIC considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital.

3.6. Com hi participem?

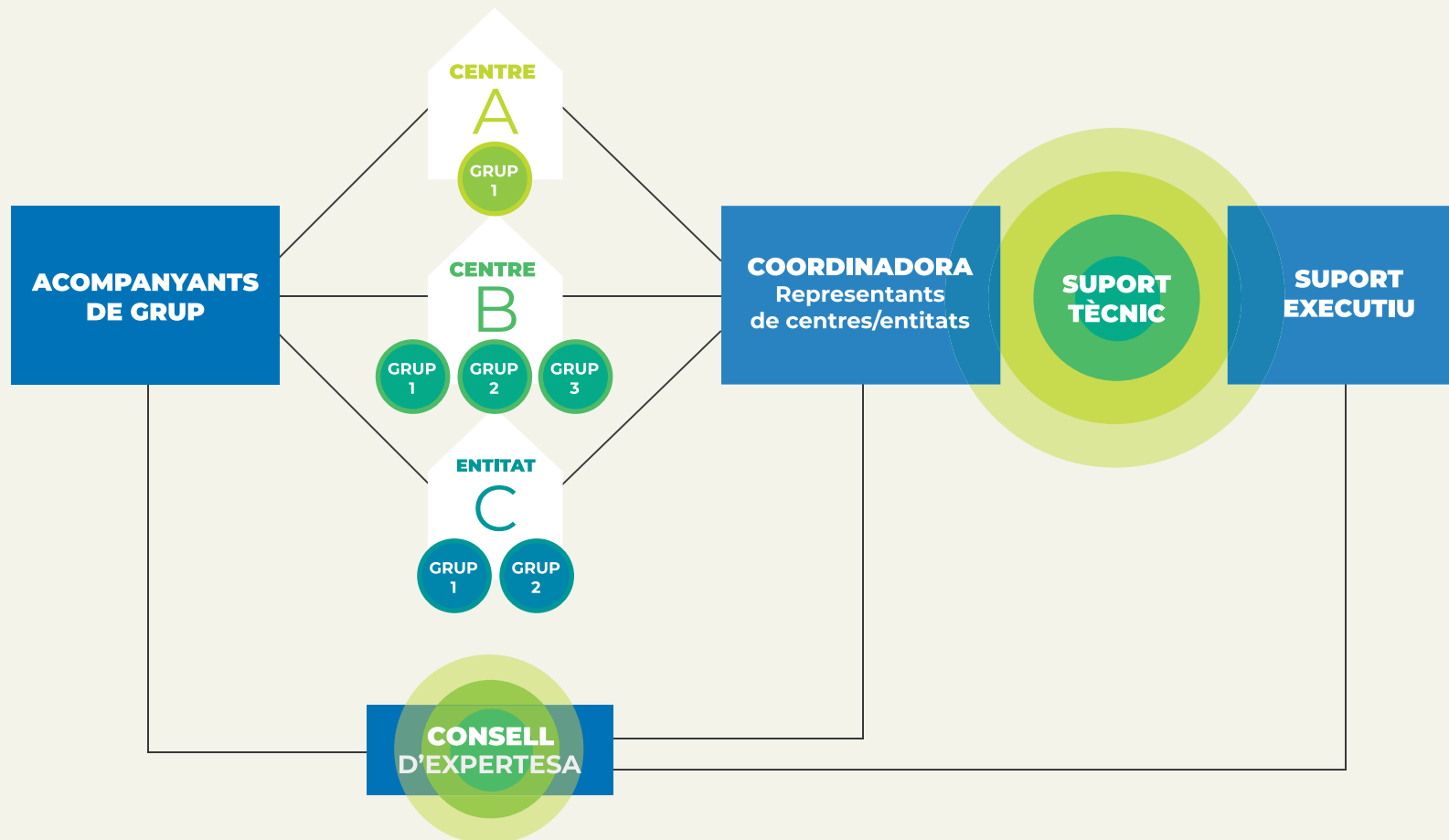
El jovent pot participar a l'eCO⁴ formant part d'un **grup** perquè, dins de cada **entitat o centre**, el jovent forma grups. Cada un d'aquests grups aborda un repte socioambiental. Els nois i noies s'autoorganitzen i les entitats i centres treballen de manera autònoma.

3.7. Com ens organitzem?

Cada grup escull joves **representants** per a la coordinació del projecte. Aquestes persones assisteixen a les reunions de coordinació amb la xarxa eCO⁴ que es fan durant el curs. Aquestes trobades

periòdiques són espais d'intercanvi per a representants i acompanyants. A més, hi ha un equip tècnic, un equip executiu i un grup d'expertesa que els donen suport.

Volem que el jovent sigui **protagonista** del projecte, amb el suport i seguiment de les **persones educadores o acompanyants**, i que la tasca s'insereixi en el **funcionament ordinari** dels centres i entitats sense generar cap distorsió.

Organització autònoma de cada centre/entitat:

- ➔ Formar **grups** i distribuir tasques a criteri propi.
- ➔ Establir el propi funcionament.
- ➔ Escollir **joves representants** del centre/entitat.

Organització global:

- ➔ Establir una coordinació entre els i les representants per prendre decisions i orientar la tasca compartida.
- ➔ Facilitar trobades (virtuals o presencials) entre grups que abordin els mateixos aspectes.
- ➔ Preveure tres reunions anuals amb els i les **acompanyants** de grup.
- ➔ Fer una trobada global a inici i final de curs per prendre consciència del treball conjunt que es porta a terme.
- ➔ Tenir un **suport tècnic** que dinamitzi el treball en xarxa i un **suport executiu** que resolgui aspectes pràctics.
- ➔ Disposar d'un **consell d'expertesa** que orienti a l'hora de garantir una tasca de qualitat.
- ➔ Utilitzar l'eCOmetre i el web eCO⁴ com a eina compartida.

Així doncs, el jovent dels grups, el jovent representant dels grups, les persones acompanyants, l'equip de suport tècnic, l'equip de suport executiu i el consell d'expertesa formen una xarxa que està en diàleg constant.

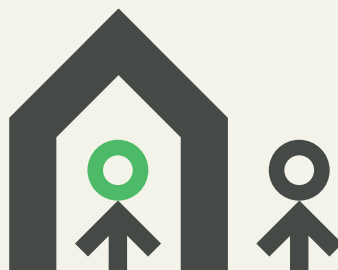
Hi ha tantes possibilitats com centres/entitats hi participin, però cal tenir en compte que es tracta bàsicament d'una empremta educativa lligada a la manera com s'entén l'educació mateix, no a pensar com se suma al que ja es fa.

Com inserir l'eCO⁴ a la dinàmica pròpia?

Universitat:

- Matèries on ja es treballen els ODS.
- Pràctiques curriculars o extracurriculars.
- Treball de recerca.
- Treball de fi de grau.
- Treball de fi de màster.
- Tesi doctoral.
- Altres activitats acadèmiques.

Escoles i instituts:

- Matèries on ja es treballen els ODS.
- Treball per projectes.
- Acció tutorial.
- Crèdit de síntesi.
- ApS prescriptiu.
- Treball de recerca.
- Activitats extraescolars.

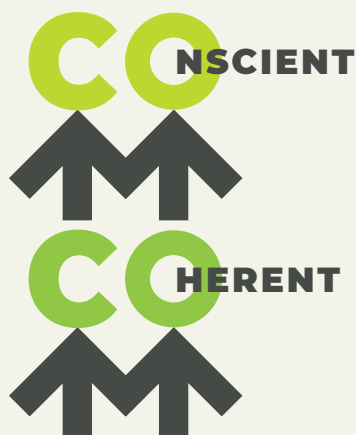
Educació no formal:

- Treball de curs.
- Campanya.
- Tasca habitual del grup.

Quin tipus de jovent hi pot participar?

Absolutament tots els nois i noies que s'animin a prendre'n part. És una xarxa al més **plural** possible des de tots els punts de vista: orígens, cultures, religions, conviccions, edat, experiències..., perquè es tracta precisament de **construir el futur de manera unida**, cada persona des d'on és, aportant tota la seva riquesa.

A la xarxa eCO⁴, tothom hi té lloc! Conjuntament cerquem camins per aprofundir i avançar en els quatre reptes que ens hem fixat: consciència, coherència, compromís i constància.

➔ Centres d'educació formal públics i privats

- Escoles públiques i privades.
- Instituts.
- Universitats.

➔ Centres d'educació no formal de tot tipus

- Esplais.
- Escoltes.
- Casals.

➔ Associacions, moviments i ONG

- Associacions veïnals, de persones migrades...
- Moviments en defensa de... o pro...
- ONG que treballen en diferents fronts.

➔ Comunitats religioses i moviments d'espiritualitat

- Grups de reflexió o de diàleg d'una confessió determinada.
- Grups interreligiosos, interconfessionals, interconviccional...
- Moviments confessionals o interconfessionals.

3.8. Què és l'eCOmetre?

Estem construint un lloc **web** amb instruments per diagnosticar, orientar, proporcionar eines i materials i compartir experiències.

El nucli central d'aquest web és l'**eCOmetre**, un instrument d'autodiagnosi per mesurar el grau de consciència, coherència, compromís i constància, que ens indica el punt de partida i ens permet seguir l'evolució personal i del grup. Aquest instrument es construeix amb les aportacions de tots els grups de nois i noies que formen part de la xarxa eCO⁴.

Cada grup que aprofundeix en una temàtica determinada aporta preguntes clau i frases, que reflecteixen la mentalitat de la diversitat del jovent del seu entorn, per incorporar-les a l'eCOmetre. Es fa una primera tria de preguntes i de frases que tipifiquen i validen persones expertes per incorporar-les als diferents tests de diagnosi.

És un instrument obert i el nombre de temàtiques disponible anirà creixent a mesura que hi hagi grups disposats a abordar-les.

Possibles usos de l'eCOmetre:

- En l'àmbit personal: com a autodiagnosi en un moment determinat o per fer el seguiment del propi procés de millora, del camí recorregut de la petjada a l'empremta.
- En els grups: com a avaluació col·lectiva amb relació a un aspecte determinat.
- En els centres i entitats: com a instrument de diagnosi de la situació en un moment determinat o de seguiment del procés de millora.
- En la incidència en l'entorn: com a instrument de diagnosi de la realitat en un moment donat que ajudi a prendre decisions.

Com construïm l'eCOmetre i el web eCO4?

És essencial la col·laboració de tots els grups de nois i noies que formen part de la xarxa.

L'eCOmetre, en tractar-se d'una eina complexa, s'haurà d'anar construint pas a pas amb el suport de persones expertes en les diverses temàtiques. La primera fase se centra en el canvi personal: grau de consciència i grau de coherència, i la segona fase, en

la transformació social: grau de compromís i grau de constància. S'anirà complementant i actualitzant progressivament amb les aportacions de tots els grups.

A la pàgina web s'incorporen les eines que el jovent de la xarxa aporta: materials, dinàmiques de reflexió, instruments de diagnòstic, models de bones pràctiques, experiències...

	GRUP A	GRUP B	GRUP C	GRUP D
FASE 1 Canvi personal	Dieta	Mobilitat	Vestuari	Prejudicis
	CO nsciència 			
	Microplàstics	Productes d'higiene	Consum d'aigua	Malbaratament alimentari
	CO nsciència + CO herència 			
FASE 2 Transformació social	Rols de gènere	Addicció a les pantalles	Compra conscient	Residus tèxtils
	CO nsciència + CO herència + CO mpromís 			
	Embolcalls	Obsolescència programada	Assetjament escolar	Objectes d'un sol ús
	CO nsciència + CO herència + CO mpromís + CO nstància 			

APRENTATGE

SERVEI

Definició dels aspectes a abordar i que formaran part de l'eCOmetre

Es concreten quatre blocs de continguts, que contenen diversos aspectes a tractar des de l'àmbit ciutadà i l'àmbit socioambiental global. Es presenten els camins que porten:

- D'un model que genera degradació ambiental i social a un model capaç de generar un desenvolupament equilibrat, harmònic i integral.
- De la vulneració de drets a avançar cap a la justícia econòmica, ambiental, social i de gènere.

3.9. Voleu posar-vos en joc?

A la guia Posa't en joc, la segona part d'aquesta guia, trobareu més informació sobre com podeu involucrar el vostre centre o entitat en el projecte. **Aquí la teniu!**

Puig, J. M. (coord.) (2015). *11 Ideas Clave. ¿Cómo realizar un proyecto de aprendizaje servicio?* Barcelona: Graó.

UNESCO (2017). **Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible**. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.

Vázquez Verdera, V. (2015). "El aprendizaje-servicio: una estrategia para la formación de competencias en sostenibilidad". *Foro de Educación*, 13(19), 193-212. DOI: <http://dx.doi.org/10.14516/>

D'una cosmovisió antropocèntrica, egocèntrica i androcèntrica ...

Una conducta: egoista, individualista, consumista, explotadora, depredadora, frenètica, insensible, passiva, tancada, superficial, agressiva, excloent...

ÀMBIT DE LA CIUTADANIA

Alimentació
Consum alimentari (tipus d'aliments que es consumeixen, procedència, malbaratament alimentari, gestió dels residus...) Transtorns alimentaris.

Habitatge
Tipus d'edificació/entorn urbanístic.
Aigua i sanejament.
Energia, il·luminació, climatització. Aparells, electrodomèstics. Generació i gestió de residus. Distribució de les tasques a la llar. Economia domèstica. Relacions familiars.

Indumentària i aspecte personal

Consum de roba, calçat, objectes ornamentals, productes d'higiene, cosmètics, perruqueria ... i residus que es generen.

Mobilitat i oci

Desplaçaments, viatges.

Ús dels mitjans de comunicació. Ús de la tecnologia i de la xarxa.

Esports

Gestió del temps. Xarxa de relacions. Prioritats. Tipus d'activitats.

De la vulneració de drets ...

ÀMBIT SOCIOAMBIENTAL GLOBAL

Producció (agricultura, ramaderia, pesca, indústria alimentària...) transport i comerç dels aliments i elements associats*. Rols de gènere associats a l'alimentació. Desigualtats alimentàries, fam... Malbaratament alimentari.

Accés a l'habitatge. Discriminació dels immigrants. Models urbanístics associats al poder adquisitiu. Accés a l'aigua i sanejament. Models producció d'energia i elements associats*. Producció, transport i comerç d'objectes de la llar i elements associats*. Producció i gestió de residus. Obsolescència programada. Contaminació. Rols de gènere associats a les tasques domèstiques i de cura. Violència masclista. Economia i finances de la llar. Maltracte infantil.

Producció, transport i comerç d'aquest objectes i elements associats* (minerals de sang, treball infantil). Producció i gestió dels residus. Contaminació. Estereotips socials associats que incideixen especialment en les dones i els immigrants (rols de gènere, prejudicis a partir de l'aspecte...).

Malbaratament energètic. Contaminació. Polítiques migratòries, fronteres i limitacions al desplaçament. Models turístics associats a degradació socioambiental (destrucció d'espais naturals, prostitució, drogues, etc.).

Intoxicació comunicativa (publicitat, fake news...). Reforç d'estereotips i prejudicis en relació a rols de gènere i discriminació migrants. Producció, transport i comerç aparells electrònics i elements associats* (minerals de sang, treball infantil). Bretxa digital. Addiccions. Ús de dades. Discriminació dona en contextos tècnico-científics.

Valors i contravalors. Esports d'èlit. Indústria esportiva. Estereotips i conductes associades. Discriminació dona.

Models d'oci associats a degradació socioambiental i a la degradació personal (destrucció d'espais naturals, prostitució, drogues, atordiment...).

JUSTÍCIA ECONÒMICA JUSTÍCIA AMBIENTAL JUSTÍCIA DE GÈNERE JUSTÍCIA SOCIAL

...a la sobirania alimentària, energètica i digital.

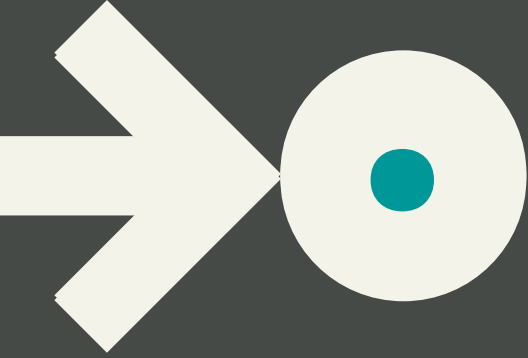
Al dret a migrar, a desplaçar-se i al refugi

Dret a la terra. Dret a l'aigua. Dret als recursos propis. Dret a un entorn saludable
Dret a la pròpia dignitat. Dret al treball digne. Dret a un habitatge digne.

* Elements associats: discriminació laboral dones i immigrants. Accés a la terra i als recursos propis. Acció de les transnacionals i els fons financers. Conflictes per l'accés als recursos. Degradació ambiental

... a una cosmovisió agrària, descentrada, ecodependent i interdependent

Una conducta: generosa, fraternal, sobria, responsable, solidària, reflexiva, sensible, compromesa, oberta, transcendent, dialogant, inclusiva...

AUTORIA

Sílvia Albareda
Marta Ballvé
Maria Bargalló
Àngels Carrió
Mariana Fuentes
Mariona Graell
Maria Pujol

GRAFISME I MAQUETACIÓ

David Gutiérrez

REVISIÓ LINGÜÍSTICA

Laura Llahí

EDICIÓ

Justícia i Pau
C. Roger de Llúria, 126, 3r 1a
08037 Barcelona

eco⁴

TO ↑

GUIA empremtaCO⁴

1a part_
Descripció
del projecte

dp
JUSTÍCIA I PAU

UIC
barcelona

NGE Nazaret
Global
Education

Ajuntament de
Barcelona